

Friss spárga saját kertből I.

A FRISS SPÁRGÁT TAVASSZAL, FŐKÉNT ÁPRILIS-MÁJUSBAN FOGYASZTIJK. EBBEN AZ IDŐSZAKBAN VISZONYLAG KEVÉS A FRISS ZÖLDSÉGFÉLE A PIACON, ÉS A TÉL ELMÚLTÁVAL EGYRE TÖBBEN KERESIK A ZSENGE, TAVASZI ÍZEKET. SPÁRGAFOGYASZTÁSI SZOKÁSAINKRA JELLEMZŐ, HOGY BÁR A MI KLÍMAVISZONYAINK KÖZÖTT JÓL TEREM, A MAGYAR KONYHÁBAN NINCS SZÁMOTTEVŐ HAGYOMÁNYA – VISZONYLAG KEVESEN ISMERIK, FŐKÉNT A KÜLÖNLEGES ÍZEKET KEDVELŐK KERESIK.

DR. SLEZÁK KATALIN

A spárga fogyasztott része a fiatal, elágazás nélküli hajtás, amit sárga nevezünk. Fényen nevelve a sárga zöld, lilászöld színűek, az így termesztett spárga elnevezése a gyakorlatban a „zöldspárga”. Ha a sárgákat fénytől elzárva nevelik, fehérek maradnak, s ebből eredően megnevezésük: „fehérspárga” vagy „halványított spárga”.

A spárga élendő növény, éghajlati adottságaink mellett föld alatti részeivel (gyökérzetével és földbeli hajtásával, gyökértörzsével) vészeli át a telet.

Kétféle gyökere van. Az 5-7 mm átmérőjű raktározógyökerek lassan fejlődnek (5-6 év után kb. fél méter hosszúak), de a kifejlett növényeken akár száznál is több van belőlük. A gyökértörzs mellett a raktározógyökerek teszik lehetővé, hogy a növény átteleljen, így a fiatal, előtörő hajtások az előző évben felhalmozott tápanyagokból növekednek. A raktározógyökerekből vékony, évente elpusztuló és újránövő szívógyökerek erednek, amelyeknek feladata a tápanyagfelvétel.

A gyökörzs ferde helyzetű földbeli hajtás, oldalrügyeiből fejlődnek a spárgásípok, számuk a fajtától, a növény nemétől, erőnlététől és korától függ. A megerősödött, de még fiatal (5-6 éves) töveken előtörő hajtások száma akár 40 is lehet. A június közepétől előtörő hajtásokat már nem szedhetjük le, hagynunk kell kifejlődni, hogy tápanyagot termeljenek a következő évi kihajtáshoz. Amelyik hajtáskezdeményt nem szedjük le, az akár 2 méter magasra is nőhet és gazdagon elágazhat. Az oldalágakon számos rövid szártagú oldalhajtás képződik, melyeket elsősre a spárga levelének gondolnánk. Ezek a faj fejlődése során ténylegesen átvették a levelek szerepét, miközben azok elcsökevényesedtek, s pik-

Zöld- és fehérszárga értékesítésre készítve

kelyszerűvé alakultak. A növény eredeti élőhelyén így igyekezik csökkenteni a szélkártételt (szélverés, homokverés), valamint a párologtatással elvesztett víz mennyiségét.

Ivariságát tekintve a spárga általában kétlaki növény: külön találhatunk hím- és nőivarú töveket, melyek eltérő megjelenésűek. A hímivarú tövek több, de vékonyabb hajtást nevelnek, korábban teremnek és hosszabb ideig, a növények alacsonyabban, sűrűbbek, zömökebbek, elágazásai, rövidek és merevek. A nőivarú töveken kevesebb, de vasta-

gabb síp képződik, a növény alakja magas, nyúlánk, vékony elágazásokkal. Az üzemi termesztésben ezért hímivarú ültetvényeket telepítenek, melyek általában csaknem 25%-kal többet teremnek, mint az olyan állományok, ahol csak kb. minden második tő hímnemű. A nőivarú egyedeken a termések gömbölyű, vörös-barnászörös bogyók, bennük 1-6 fénylő, fekete mag fejlődik.

Környezeti igényei

A spárga elsősorban a Földközi-tenger partjain, valamint Elő- és Közép-Ázsiában, sós talajú sztyeppréteken őshonos, de szórványosan Magyarországon is megtalálható melegebb területeken levő tölgyesekben, akácosokban. Környezeti igényeire eredeti élőhelyeinek ökológiai adottságai jól jellemzik.

Hajtásnövekedéséhez a 18-20 °C körüli hőmérséklet az optimális. Föld feletti hajtásai, különösen fiatal korban kifejezetten fagyérzékenyek. Rügyei 4-7 °C-on fakadnak, a sípok megjelenéséhez minimum 10 °C-os napi átlaghőmérséklet szükséges. A sípok növekedési sebessége nagymértékben függ a talaj és a levegő hőmérsékletétől. A halványított spárgánál, ahol a sípok általában bakhát alatt növekednek, a léghőmérséklet változásait

A spárga rizómájáról (középen) rügyek, valamint a húsos tárológyökerek erednek.

a sípok növekedése 1-2 napos lemaradással követi. Melegben a hajtások a földfelszín fölött viszonylag alacsonyan elágaznak – ilyen esetben rövidebb sípjal, még elágazás előtt le kell szednünk a zöldspárgát. Hűvösebb időben az elágazódás késik, így a szedéssel tovább várhatunk.

Egy tőből sok hajtás fejlődik

A spárga fénykedvelő növény, árnyékban fejlődése gyenge, érdemes még a félárnyékos helyeket is kerülni az ültetésével.

Szárzságtűrő növény, de meghálálja a bőséges vízellátást. A pangó vizet nem tűri, tárológyökerei hamar rothadásnak indulnak.

Spárgabogyók zöldérésben

Spárga termesztésére legkedvezőbbek a mélyrétegű, laza, meszes, nem sovány homoktalajok – házikertben is kerüljük a kötött talajokra való ültetését, mert a sípok fejlődés közben elgörbülhetnek. Nitrogén- és káliumigényes növény, telepítés előtt és utána két évente érdemes szerves trágyát, komposztot adni neki.

Mivel a spárgát általában hosszú időre telepítjük, az igényeinek leginkább megfelelő helyet válasszunk számára.

Szaporítás

A spárgát magról vagy tőosztással szaporíthatjuk. Utóbbival úgy tervezhetünk, hogy egy tövet általában 2-3 felé lehet szétválasztani. Ügyelni kell rá, hogy mindegyik darabon legyenek ép gyökerek, valamint rizómadarab legalább egy rüggyel. A tőosztás megfelelő ideje ősszel, a szár elszáradása után, vagy kora tavasszal, a kihajtás előtt van. Csak egészséges töveket daraboljunk szét, különben a betegséget továbbvisszük, meg többszörözhetjük. Üzemi méretekben ezt a szaporítási módot legfőljebb tőpótláskor használják, az ilyen tövek élettartama egyébként általában rövidebb, mint a magról vetetteké.

Magvetéses szaporításnál lehet közvetlenül a végleges helyre vetni, de házikertben is érdemes inkább magoncokat nevelni. Ha a helyrevetést választjuk, annak ideje a tavasz második fele, a sortá-

Hímivarú tő hajtása

Vadszárga erdőszélen, a Velencei hegység déli oldalán

volságot a termesztési cél (zöld vagy halványított sápok) határozza meg, a tőtávolság 7-10 cm. Az első, még korántsem teljes hozamú szedés a harmadik évre tervezhető.

Magoncnevelés esetén vethetünk szabadföldi ágyba, ahol egy vagy két év alatt nevelhetünk ültethető növényeket, de akár a palántaneveléshez hasonlóan cserépbe, esetleg nagyobb sejtű tálcába, ahonnan kb. 8 hét alatt lesz ültethető növényünk. Mind a helyrevetéshez, mind a szabadföldi magoncneveléshez és a palántaneveléshez érdemes a magokat néhány napig 30-35 °C-os vízben előáztatni. Szabadföldi ágyba tavasszal akkor vetnek, amikor a talaj hőmérséklete eléri a 15 °C-ot. A sortávolság 30-40 cm, a vetésmélység 3-4 cm, a tőtávolság 8-10 cm. Sűrűbb térállás esetén felszedéskor az egymásba nőtt gyökérzetek sérülnek. Fontos ápolási munka a talajporhanyítás és az öntözés. A töveket ősszel, vagy tavasszal a kihajtás előtt szedik fel óvatosan, hogy a tárológyökerek ne sérüljenek meg. Ha a növényeket második évre is hagyjuk magoncnevelésre, akkor a virágzáskor tudunk szelektálni úgy, hogy végül csak a hímivarú töveket ültessük majd el. A kétéves szaporítóanyag azonban sérülékenyebb, mert nehéz szétválasztani a szomszédos növények egymásba nőtt gyökereit, ezért gyengébb eredést várhatunk tőlük.

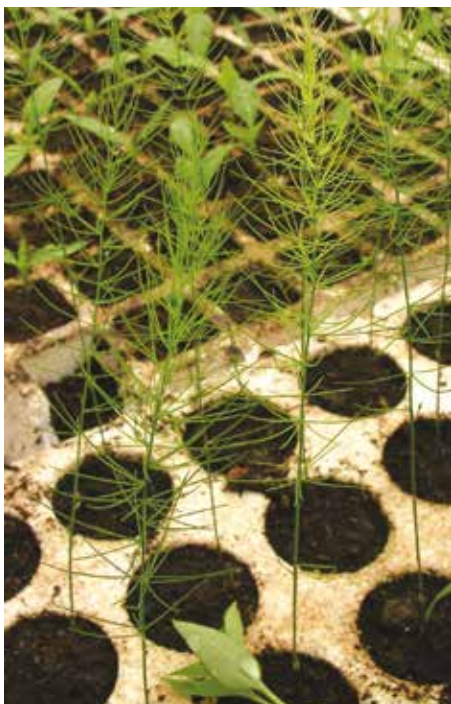
Ültetésre alkalmas magonc

Őszi magonc felszedés esetén ültethetünk rögtön ősszel, vagy homokban rétegezve átteleltethetjük a töveket. Ültetéskor a tárológyökert nem szabad visszakurtítani!

Palántaneveléssel a tövek már az első évben, kb. két hónappal a vetés után ültethetők, így a szedés egy évvel korábban elkezdhető. Fűtött helyen április közepére, fűtetlen fóliában június elejére nevelhetők kiültetésre alkalmas növények.

Telepítés

A telepítéshez jól elő kell készítenünk a talajt: ősszel lehetőleg mélyen forgatni, szerves trágyát is bedolgozva, legalább a leendő sor(ok) alá. Általában tavasszal ültetünk, 30 cm mély ültetőárokba, aminek a szaporítóanyagtól függően akár 30 cm szélesnek is lennie kell. Ha a sorok alá közvetlenül az ültetés előtt szeretnénk komposztot vagy érett szerves trágyát bedolgozni, mélyebb árkot készít-

Sejtes tálcában nevelt spárgapalánták

a termésmennyiség alacsonyabb lesz. A halványított spárga termesztésekor magasabb bakhátat kell építeni ahhoz, hogy a sípok elérjék a szabványos hosszúságot.

Egy-egy család ellátására általában egy sorba, a kert szélére ültetjük a növényeket, zöldspárgának 20-25, halványított spárgának 30-40 cm-es tőtávolságra. Számoljunk azzal, hogy a nyári időszakban a viszonylag magasra növő spárga árnyékot adhat a környező növényeknek. Ha több sort tervezünk, akkor a nagy nyári lombméret, valamint a halványított spárgánál a bakháttal való halványítás helyigénye miatt nagy sortávolságot válasszunk: zöldspárgánál 125-150, fehérspárgánál 140-180 cm-t.

Ha fejlett magoncokat ültetünk, úgy helyezjük a növényeket az előkészített árokba, hogy rizómájuk a sorba, egy irányba forduljon. A tövek ugyanis évről évre kicsit odébb vándorolnak, de körültekintő ültetéssel elérhetjük, hogy a sorban maradjanak, és a soron belül a szomszédos tövek ne egymás felé húzódjanak. A gyökereket minden irányba egyenletesen rendezzük el. Következő lépésként 6-8 cm talajt húzzunk a tövekre. Fialat palántákat a tápkocka teteje fölött 2-4 cm-rel szabad takarni ültetés után. Az árok méretéhez képest viszonylag sekély takarást követően az árok még félig nyitva marad, a teljes feltöltésre az első évben fokozatosan kerül sor, ahogy a tövek erősödnek, lombjuk nő.

A spárga gondozásáról és szedéséről a következő lapszámban olvashatnak.

sünk, szórjuk bele a szerves anyagot, majd fedjük be egy kis földdel, hogy ne közvetlenül a trágyára kerüljenek a gyökerek. Fontos, hogy végül ültetés után, az árkok teljes feltöltésekor a tövek 10-18 cm mélyen legyenek a talajban. A sekély ültetés korábbi kihajtást, így korábbi termést eredményez, viszont

**AZ ADATOK
MINDIG
LEGYENEK
KÉZNÉL**

Download on the
App Store

GET IT ON
Google Play

növényvédőszer.info
irtószer.info
termésnövelő.info